

DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 30

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Tento dokument obsahuje zdůvodnění správných řešení jednotlivých úloh didaktického testu.

1 Která z následujících vět obsahuje pravopisnou chybu?

- A) Před místním obchodem ležely dřevěné bedny se shnilým ovocem.
 B) Před odjezdem na cyklistický zájezd mi otec musí spravit rozbité kolo.
 C) Automobily s nízkým podvozkem by měly jezdit po **spevněných** cestách.
 D) Americká letadla shazovala během války informační letáky na území nepřítele.

Zdůvodnění

Slovo *zpevněný* je příbuzné se slovem *zpevnit*, které obsahuje předponu *z-* (*učinit pevným*).

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 2–7

TEXT 1

Housle

(1)

Rok nebo dva jsem hrál
 a hrozil se těch chvílí.
 Já jsem vás proklínal
 a vy jste se mi mstily
 úpěním zoufalým
 z hlubiny nitra svého.
 Však už vás zahalím
 do sukna zeleného.

Když zaskřípěl váš hlas,
 stíkl jsem vám krk štíhlý.
 Tak moci rozbít vás
 úderem těžké cihly
 a pak vám rozšlapat
 kobyliku, hmatník, luby!
 A neuměje hrát
 k těm houslím jsem byl hrubý.

(2)

Záhy je pokryl prach
 kdes mezi harampádím.
 Čas plynul v jiných hrách;
 už se k nim nenavrátím
 a lehce oželím
 tu nudu věčné škály.
 Housličkám zpuchřelým
 pak struny popraskaly.

Už vím, že to byl hřích,
 a pykám za tu vinu.
 Jak vděčně zlíbal bych
 dnes ruku mamínčinu.
 Tenkrát je koupila
 a zbožně přinesla je.
 Ó léta zpozdilá! –
 Zní housle. Někdo hraje.

(3)

Kdo je to? Cožpak vím.
 Hlas šeptá: Řekni jméno.
 A já ti položím
 svou hlavu na rameno.
 Kdybych je říci smě!l
 Však mlčím jako němý.
 Housličky, jen bych chtěl
 poprosit: Odpusťte mi.

(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

TEXT 2

Apostrofa – oslovení věcí, abstraktních (nehmatatelných) skutečností či nepřítomných osob, např. *skálo, lásky je tak málo*.

(CZVV)

2 Které z následujících tvrzení prokazatelně neodpovídá TEXTU 1?

- A) V první části textu se píše o zvuku vydávaném houslemi.
 B) V první části textu se píše o pocitech spojených s hrou na housle.
 C) V druhé části textu se píše o odložení nenáviděného předmětu na půdu.
 D) V druhé části textu se píše o uvědomění si vlastní chyby.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti A) dokládají následující úseky TEXTU 1: *a vy jste se mi mstily / úpěním zoufalým; když zaskřípěl váš hlas.*

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti B) dokládají následující úseky TEXTU 1: *rok nebo dva jsem hrál / a hrozil se těch chvílí / já jsem vás proklínal; když zaskřípěl váš hlas / stiskl jsem vám krk štíhlý / tak moci rozbít vás / úderem těžké cihly.*

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti D) dokládá následující úsek TEXTU 1: *už vím, že to byl hřích / a pykám za tu vinu.*

Tvrzení uvedené v možnosti C) je prokazatelně nepravdivé: v druhé části TEXTU 1 se sice píše o tom, že housle *pokryl prach kdes mezi harampádím*, není zde však uvedeno, že by někdo housle někam odložil nebo že skončily na půdě.

max. 2 body

3 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

	A	N
3.1 Text je poezie.	☒	☐
3.2 Jde o ukázkou literatury nonsensové.	☐	☒
3.3 V první části textu se vyskytuje alespoň jeden verš, který se rýmuje s bezprostředně následujícím veršem.	☐	☒
3.4 Ve třetí části textu jsou všechny liché verše šestislabičné.	☒	☐

Zdůvodnění

3.1 – pravdivé tvrzení → text je veršovaný, uspořádaný do pravidelných slok, jde tedy o poezii

3.2 – nepravdivé tvrzení → nonsens (česky nesmysl) vzniká nesmyslným spojením významů a má komický účinek, tyto znaky typické pro nonsensovou literaturu však text nevykazuje

3.3 – nepravdivé tvrzení → žádný z veršů první části textu se nerýmuje s veršem bezprostředně následujícím, např. *rok nebo dva jsem hrál* × *a hrozil se těch chvílí*

3.4 – pravdivé tvrzení → všechny liché verše (tedy první, třetí, pátý a sedmý verš) jsou šestislabičné

max. 2 body

4

4.1 Napište spisovné přídavné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem HRA a skloňuje se podle vzoru JARNÍ.

4.2 Napište spisovné podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného dvouslabičné, je příbuzné se slovem HŘÍCH a skloňuje se podle vzoru PÁN.

(Slova *hra* a *hřích* pocházejí z TEXTU 1, správná odpověď se v TEXTU 1 nevyskytuje.)

Řešení

4.1 – herní/hrací

4.2 – hříšník

5 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se vyskytuje apostrofa?

Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.

- A) Jak vděčně zlíbal bych dnes ruku mamčinu.
- B) A neuměje hrát k těm houslím jsem byl hrubý.
- C) Kdo je to? Cožpak vím. Hlas šeptá: Řekni jméno.
- D) Housličky, jen bych chtěl poprosit: Odpusťte mi.

Řešení

Apostrofa se vyskytuje v úseku uvedeném v možnosti D): *Housličky, jen bych chtěl poprosit: Odpusťte mi.*

6 Ve které z následujících možností jsou významové vztahy mezi slovy nejpodobnější vztahům v trojici slov *housle – struny – kontrabas*?

Slova ve správném řešení musí být uvedena v pořadí odpovídajícím trojici slov *housle – struny – kontrabas*.

- A) savec – ocas – pes
- B) růže – trny – květina
- C) pokrm – nudle – jídlo
- D) auto – motor – vrtulník

Zdůvodnění

V možnosti D) jsou významové vztahy mezi slovy nejpodobnější vztahům v trojici slov *housle – struny – kontrabas*: housle a kontrabas jsou strunné nástroje, struny oba tyto nástroje rozeznávají × auto i vrtulník mají motor, který oba tyto dopravní prostředky uvádí do pohybu.

7 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se vyskytuje sloveso nedokonavé?

- A) však mlčím
- B) už vás zahalím
- C) tenkrát je koupila
- D) pak struny popraskaly

Zdůvodnění

Slovesa *zahalit, koupit a popraskat* jsou slovesa dokonavá.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 8–12

(1) DENÍKOVÝ ZÁZNAM: SOL 543

Udělal jsem vše podle pokynů, které mi před několika soly poslala NASA. MAV je nyní připravený odletět. Odletí za šest solů. Doufám. Nesdělili mi pravděpodobnost selhání modulu, ale podle mě je dost vysoká. Jurij Gagarin měl daleko bezpečnější lod než já. A že sovětské lodi byly pořádné smrtící pasti.

DENÍKOVÝ ZÁZNAM: SOL 549

Právě teď mám na sobě skafandr a sedím v MAV. **Lhal bych, kdybych řekl, že nemám naděláno v kalhotách.** Za čtyři hodiny nastartuju MAV a obrovská exploze mě vynese na oběžnou dráhu, na níž se pohybuje kosmická loď *Hermes*. Vzlet není možné odložit. Loď *Hermes* nedokáže zastavit a počkat na mě, a proto se k ní MAV musí přiblížit na dosah, aby ho mohla zachytit. Existuje reálná možnost, že dnes zemřu. Nemůžu říct, jak to celé dopadne.

(2) Kdyby MAV explodoval hned při startu, nebylo by to tak špatné. Bylo by totiž okamžitě po mně. Může se ale také stát, že kosmonauti z lodi *Hermes* vůbec MAV nezachytí. To je ta horší možnost. Vznášel bych se ve vesmíru, než by mi došel kyslík. Pro tenhle případ mám nouzový plán. Stáhnou obsah kyslíku ve směsi plynů na nulu a budu dýchat jen dusík, dokud se neudusím. Nic neucítím. Rychle usnu a zemřu.

Pořád ještě úplně nevěřím, že už je konec. Odlétám z Marsu. Z téhle mrazivé pouště, která byla přes rok mým domovem. Naučil jsem se, jak tady člověk může přežít. Nemám tu už žádné úkoly. Snědl jsem poslední potravinový balíček, zanechal jsem poslední stopy v rudém písku.

(3) Já, Mark Watney, se vracím na Zemi. Už bylo načase.

Vysvětlivky: NASA – americký úřad pro výzkum vesmíru; MAV – marsovský odletový modul; sol – časová jednotka na Marsu (trvá přibližně 24 hodin 40 minut)

(A. Weir, *Marťan*, upraveno)

max. 2 body

8 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
8.1 Jurij Gagarin na rozdíl od Marka Watneyho považoval sovětské lodě za velmi nebezpečné.	☐	☒
8.2 Od chvíle, kdy Mark Watney získal od NASA pokyny, do startu MAV uplyne přesně šest solů.	☐	☒
8.3 Kosmická loď <i>Hermes</i> bude připravena zachytit MAV čtyři hodiny po startu tohoto modulu.	☐	☒
8.4 Možnost, že MAV exploduje hned při startu, považuje Mark Watney za lepší než možnost, že kosmonauti z lodi <i>Hermes</i> vůbec MAV nezachytí.	☒	☐

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže vyznačené ve výchozím textu příslušnou barvou.

- 9 **Vypište z druhé části výchozího textu tři slova, v nichž se v textu vyskytuje dvojhláska.**

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

Řešení

Dvojhlásku obsahují slova kos-mo-nau-ti; nou-zo-vý; pou-ště.

1 bod

- 10 **Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytují dvě zájmena?**

- A) nemám tu už **žádné** úkoly
- B) udělal jsem **vše** podle pokynů
- C) právě teď mám na **sobě** skafandr
- D) **která** byla přes rok **mým** domovem

Řešení

Zájmena jsou v posuzovaných úsecích zapsána červeně.

1 bod

- 11 **Které z následujících souvětí neobsahuje vedlejší větu předmětnou?**

- A) Nemůžu říct, jak to celé dopadne.
- B) Existuje reálná možnost, že dnes zemřu.
- C) Pořád ještě úplně nevěřím, že už je konec.
- D) Naučil jsem se, jak tady člověk může přežít.

Zdůvodnění

Souvětí *Existuje reálná možnost, že dnes zemřu* obsahuje vedlejší větu přívlastkovou (jaká možnost existuje?), nikoli vedlejší větu předmětnou.

1 bod

- 12 **Která z následujících možností odpovídá významu souvětí tučně vyznačeného ve výchozím textu?**

- A) Byla by to lež, kdybych řekl, že mám strach.
- B) Nebyla by to lež, kdybych řekl, že nemám strach.
- C) Byla by to nepravda, kdybych řekl, že mám strach.
- D) Nebyla by to pravda, kdybych řekl, že nemám strach.

Zdůvodnění

V posuzovaném souvětí se vyskytuje ustálené slovní spojení s významem *mít strach* (*mít naděláno v kalhotách*). Je tedy pravda, že má vypravěč strach. Lživé tvrzení je, že vypravěč nemá strach.

Možnost A) má význam: Je lež, že mám strach.

Možnost B) má význam: Není lež (tj. je pravda), že nemám strach.

Možnost C) má význam: Není pravda (tj. je lež), že mám strach.

Možnost D) má význam: Není pravda (tj. je lež), že nemám strach.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 13

Musí jít o nedorozum*ání, dobře vím, že m* by nikdy zám*rně neublížil.

(CZVV)

1 bod

13 Na vynechaná místa (*) ve výchozím textu je třeba doplnit *ě/ně* tak, aby text byl pravopisně správně. Ve které z následujících možností jsou *ě/ně* uvedena v odpovídajícím pořadí?

- A) ě – ně – ě
- B) ě – ě – ně
- C) ně – ně – ě
- D) ně – ě – ně

Zdůvodnění

- Slovo *nedorozumění* je příbuzné se slovem *dorozumět se* (on se *dorozumí*), obě tato slova jsou odvozena od slova *rozum*.
- Do textu musí být doplněn tvar 3. pádu zájmena *já* (neublížil komu, čemu? – *mně*).
- Slovo *záměrně* má kořen *-měr-* a je příbuzné se slovem *měřit*.

3 body

14 Seřadte jednotlivé části textu (A–E) za sebou tak, aby byla dodržena textová návaznost.

A) I tak ho píchalo v hrudníku a bolela ho noha. Nik zasténal. „Tiše, maličký,“ ozval se za ním dívčí hlas. „Kde ses tu vzal?“ „Byl jsem na jabloni,“ vysvětlil jí Nik. „Aha. Podívám se ti na tu nohu. Zlomená jako jabloňová větev, vsad’ se.“

B) Probral ho blesk ostré bolesti. Zem pod zády mu připadala docela měkká. Hromada trávy, kterou zahradník vysypal ze sekačky, změkčila jeho pád.

C) Chladné prsty mu začaly promačkávat bolavé místo. „Není to zlomené. Máš z pekla štěstí, že jsi spadl na kompost. To není konec světa.“ „To je dobře,“ oddechl si Nik.

D) Nik opatrně šplhal vzhůru. Byl pyšný na to, jak umí lézt po stromech. Jablko, jehož červeň vypadala v měsíčním světle skoro černá, bylo o kousek dál, než dosáhl.

E) Pomalu se posunoval po větvi, až bylo přímo nad ním. Prásk!

(N. Gaiman, *Knihy hřbitova*, upraveno)

14.1 _____

14.2 _____

14.3 _____

14.4 _____

14.5 _____

Řešení

14.1 – D)

14.2 – E)

14.3 – B)

14.4 – A)

14.5 – C)

D) Nik opatrně šplhal vzhůru. Byl pyšný na to, jak umí lézt po stromech. Jablko, jehož červeň vypadala v měsíčním světle skoro černá, bylo o kousek dál, než dosáhl. **E)** Pomalu se posunoval po větvi, až bylo přímo nad ním. Prásk! **B)** Probral ho blesk ostré bolesti. Zem pod zády mu připadala docela měkká. Hromada trávy, kterou zahradník vysypal ze sekačky, změkčila jeho pád. **A)** I tak ho píchalo v hrudníku a bolela ho noha. Nik zasténal. „Tiše, maličký,“ ozval se za ním dívčí hlas. „Kde ses tu vzal?“ „Byl jsem na jabloni,“ vysvětlil jí Nik. „Aha. Podívám se ti na tu nohu. Zlomená jako jabloňová větev, vsad se.“ **C)** Chladné prsty mu začaly promačkávat bolavé místo. „Není to zlomené. Máš z pekla štěstí, že jsi spadl na kompost. To není konec světa.“ „To je dobře,“ oddechl si Nik.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 15

V reportáži o Miloši Formanovi, jehož film Amadeus zná každý filmový fanoušek, jsem se dozvěděl zajímavé informace.

(CZVV)

max. 2 body

15 Určete pád a vzor podstatných jmen, která jsou ve výchozím textu podtržena.

Pád запиšte číslicí, vzor запиšte celým slovem. Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

Řešení

	pád	vzor
reportáži	6.	píseň
film	4.	hrad

16 Přiradte k jednotlivým souvětím (16.1–16.4) odpovídající tvrzení (A–F).

(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

- 16.1 Když mi bude lhát, dám mu jasně najevo, co si myslím o lidech, kteří se chovají nečestně. _____
- 16.2 Ačkoli jsem nevěděl, zda mé argumenty někoho zajímají, rozhodl jsem se, že se do diskuse zapojím. _____
- 16.3 Nemohl jsem si vybrat, o čem mám psát, protože mě upoutalo jak téma vypravování, tak téma úvahy. _____
- 16.4 Jestliže našetřím dost peněz, pojedu do zahraničí, abych se rozvíjel nejen v oblasti jazykových kompetencí, ale i v oblasti osobnostní. _____
- A) Souvětí se skládá ze tří vět, pouze první věta je hlavní.
B) Souvětí se skládá ze tří vět, pouze druhá věta je hlavní.
C) Souvětí se skládá ze tří vět, pouze třetí věta je hlavní.
D) Souvětí se skládá ze čtyř vět, pouze první věta je hlavní.
E) Souvětí se skládá ze čtyř vět, pouze druhá věta je hlavní.
F) Souvětí se skládá ze čtyř vět, pouze třetí věta je hlavní.

Zdůvodnění

16.1 – E)

Větný celek obsahuje čtyři slovesa v určitém tvaru (*bude lhát, dám, myslím si, chovají se*) → souvětí se skládá ze čtyř vět, pouze druhá věta (*dám mu jasně najevo*) je hlavní.

16.2 – F)

Větný celek obsahuje čtyři slovesa v určitém tvaru (*nevěděl jsem, zajímají, rozhodl jsem se, zapojím se*) → souvětí se skládá ze čtyř vět, pouze třetí věta (*rozhodl jsem se*) je hlavní.

16.3 – A)

Větný celek obsahuje tři slovesa v určitém tvaru (*nemohl jsem, mám, upoutalo*) → souvětí se skládá ze tří vět, pouze první věta (*nemohl jsem si vybrat*) je hlavní.

16.4 – B)

Větný celek obsahuje tři slovesa v určitém tvaru (*našetřím, pojedu, rozvíjel bych se*) → souvětí se skládá ze tří vět, pouze druhá věta (*pojedu do zahraničí*) je hlavní.

Žádné z posuzovaných souvětí neodpovídá ani možnosti C), ani možnosti D).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 17

Od doby, kdy se na ulicích poprvé **oběvili** sebevědomí muži, kteří s sebou vláčeli poměrně objemné telefony, uplynulo mnoho let. V současnosti jsou samozřejmostí **výkoné** a lehké mobily, které se snadno schovají do kapsy.

Pomocí chytrého telefonu si vyhledáme nejbližší spoj ve spletíých jízdních řádech a díky navigaci se při túře neztratíme v lesích **temnějších** než noc. Natočíme si oblíbeného zpěváka na koncertě a výjimečnou chvíli sdílíme se svými přáteli. Nespočet aplikací činí náš život jednodušším. Skutečně?

Rád se zabývám kacířskou myšlenkou, co by se stalo, kdybychom se této vymoženosti zbavili. Na schůzky bychom nejspíš chodili včas, psali si dopisy srozumitelným jazykem, listovali v **zašlých** mapách. Občas se totiž zdá, že naše telefony jsou energií nabitě více než my.

(CZVV)

max. 4 body

17 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu. Doporučení: Opravte pouze ta slova, u kterých jste si jisti, že jsou ve výchozím textu zapsána s pravopisnou chybou.

Zdůvodnění

- Slovo *objevili* má předponu *ob-* a kořen *-jev-* (*ob-jevili*), je příbuzné se slovem *jevit*.
- Slovo *výkonné* má kořen *-kon-* a příponu *-ný* (*výkon-ný*), je příbuzné se slovem *konat*.
- Tvar *temnějších* je 2. stupněm přídavného jména *temný*.
- Slovo *zašlých* je tvrdé přídavné jméno skloňující se podle vzoru *mladý* (*v mladých – v zašlých*).

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 18–23

TEXT 1

(1) Drahé kameny se třpytily na krásných prstenech faraonů i římských vládců. Císař Nero se zamiloval do smaragdů, které údajně používal jako zvětšovací sklo. Marnivé Římanky si více potrpěly na perly, protože si je spojovaly s Venuší, římskou bohyň krásy a lásky. Tato bohyně se totiž podle mýtů stejně jako perly zrodila z moře. Drahé kameny se opěvují i v literatuře. Už starověký básník Homér popisoval náhrdelník věhlasné Penelopé, manželky ithackého krále Odyssea.

(2) Jak se vůbec posuzuje, který nerost je cennější než ten druhý? Mezi základní kritéria, která nerost zařadí do vznešené společnosti drahých kamenů, patří zejména tvrdost kamene, vzácnost jeho výskytu v přírodě, lesk, lom světla a zbarvení. Dříve byly za drahokamy považovány jen vzácné průhledné minerály s vysokou tvrdostí, vysokým leskem a lomem světla (např. diamant). O příčku níže stály polodrahokamy – nerosty, které nevyhovují všem výše uvedeným kritériím (např. opál je měkký a v přírodě se vyskytuje častěji než kterýkoli drahokam). Nejméně cenné pak byly ozdobné kameny. Toto dělení na tři kategorie ale nebylo přesné. Někdo totiž kladl větší důraz na vzácnost kamene, někdo zase na krásu jeho zbarvení. Jednotlivé kategorie se často prolínaly, a proto se pro ně zavedlo jednotné označení *drahý kámen*.

(3) Drahé kameny většinou nejsou používány v surovém stavu. Úpravami se odstraní kazy a zdůrazní se žádané vlastnosti kamenů. Jejich povrch se leští, a aby se zvýraznil lom světla, brousí se (plochy, které vznikly broušením, se nazývají fasety). Popularitu jednotlivých drahých kamenů ovlivňují módní trendy. Kdysi třeba móda nakrátko vynesla na výsluní český granát, drahý kámen ohnivě červené barvy. Oblibu pravých diamantů ale nic ohrozit nedokázalo, dokonce ani jejich umělé napodobeniny, které byly uvedeny na trh ve 20. století.

(V. Bouška; J. Kouřimský, *Drahé kameny kolem nás*, upraveno)

TEXT 2

Větné členy v přístavkovém vztahu pojmenovávají jednu skutečnost různými způsoby, např. *večeřeli jsme pizzu, italské národní jídlo*.

(CZVV)

max. 2 body

18 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

	A	N
18.1 Diamant se v přírodě vyskytuje méně často než opál.	☒	☐
18.2 Označení <i>drahý kámen</i> je jednotným pojmenováním pro drahokamy, polodrahokamy i ozdobné kameny.	☒	☐
18.3 Drahé kameny se většinou upravují, jejich broušením se odstraňují přirozené kazy nazývané fasety.	☐	☒
18.4 V určitém období byl český granát dražší než diamant.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže vyznačené v TEXTU 1 příslušnou barvou.

1 bod

19 Který z následujících úseků podtržených v TEXTU 1 neobsahuje příslovečné určení místa?

- A) se třpytily na krásných prstenech
- B) se opěvují i v literatuře
- C) nejsou používány v surovém stavu
- D) byly uvedeny na trh

Zdůvodnění

Příslovečné určení místa obsahují celkem tři posuzované úseky, a to úseky uvedené v možnostech A), B) a D).

- kde se třpytily? → na prstenech
- kde se opěvují? → v literatuře
- **jak** nejsou používány? → v surovém stavu
- kam byly uvedeny? → na trh

1 bod

20 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se nejvýrazněji uplatňuje metafora?

- A) patří zejména tvrdost kamene
- B) zdůrazní se žádané vlastnosti kamenů
- C) nejméně cenné pak byly ozdobné kameny
- D) zařadí do vznešené společnosti drahých kamenů

Zdůvodnění

Metafora je obrazné pojmenování spočívající v přenesení pojmenování na základě podobnosti. Metafora se nejvýrazněji uplatňuje v úseku uvedeném v možnosti D): slovním spojením *vznešená společnost* je zde míněna skupina drahých kamenů.

1 bod

21 Která z následujících informací je v TEXTU 1 čtenářům předkládána jako domněnka?

- A) informace, že existují mýty vyprávějící o zrození Venuše
- B) informace, že císař Nero používal smaragdy jako zvětšovací sklo
- C) informace, že na popularitu drahých kamenů mají vliv módní trendy
- D) informace, že v minulém století bylo možné koupit napodobeniny diamantů

Zdůvodnění

Domněnka je obsažena v následujícím úseku TEXTU 1: Císař Nero se zamiloval do smaragdů, které údajně používal jako zvětšovací sklo.

22 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se nevyskytují větné členy v přístavkovém vztahu?

Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.

- A) český granát, drahý kámen ohnivě červené barvy
- B) větší důraz na vzácnost kamene, někdo zase na krásu**
- C) protože si je spojovaly s Venuší, římskou bohyní krásy a lásky
- D) náhrdelník věhlasné Penelopé, manželky ithackého krále Odyssea

Zdůvodnění

Větné členy v přístavkovém vztahu se vyskytují celkem ve třech posuzovaných úsecích, a to v úsecích uvedených v možnostech A), C) a D):

- český granát JE drahý kámen ohnivě červené barvy;
- Venuše JE římská bohyně krásy a lásky;
- Penelopé JE manželka ithackého krále Odyssea.

max. 2 body

23

23.1 Vypište z druhé části TEXTU 1 dvě příslovce, která jsou antonymy a zároveň jsou v textu užita v 2. stupni.

23.2 Vypište ze třetí části TEXTU 1 přídavné jméno, které má v textu význam vzniklý jinak než přírodní, přirozenou cestou.

Řešení

23.1 – níže × výše

23.2 – umělé

max. 2 body

24 Rozhodněte o každé z následujících možností, zda je napsána pravopisně správně (A), nebo ne (N).

	A	N
24.1 Poutavé celodenní výlety po zapadlých hradech a tvrzích mě i mé spolužáky nesmírně zaujali .	☐	☒
24.2 Minulou neděli jsme navštívili zámek se starobyrou kaplí, která je opředena děsivými legendami.	☒	☐
24.3 Podle kastelánovy rady jsme po prohlídce hradu zavítali na dobové trhy, které se konaly v blízké vsi.	☒	☐
24.4 Na těžkých litinových pánvích se nad ohněm opékaly voňavé klobásy spolu s křehkým skopovým masem.	☒	☐

Zdůvodnění

Pokud je podmětem podstatné jméno rodu mužského neživotného v čísle množném (výlety), v koncovce přičestí činného musí být -y (zaujaly).

25 Přiradte k jednotlivým definicím (25.1–25.3) možnost (A–E), v níž se vyskytují pouze slova odpovídající příslušné definici.

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

25.1 **Podstatná jména hromadná** mají pouze tvary čísla jednotného a označují jimi více osob, zvířat nebo věcí téhož druhu (např. *křoví*). _____

25.2 **Podstatná jména pomnožná** mají pouze tvary čísla množného a označují jimi jak jednu věc, tak i více věcí (např. *jedny* nebo *dvoje brýle*). _____

25.3 **Podstatná jména látková** označují tvarem čísla jednotného látku samu bez zřetele k množství (např. *voda*). Ve významu látkovém se používají v čísle jednotném, v čísle množném mívají pozměněný význam (např. *dvě vody* = *dvě sklenice vody*). _____

(V. Styblík a kol., Český jazyk pro 6. ročník základní školy, upraveno)

- A) vlasy, játra, hejno
- B) písek, olej, vzduch
- C) žactvo, maliní, hmyz
- D) nehty, mužstvo, boty
- E) vrata, punčocháče, záda

Řešení

25.1 – C)

25.2 – E)

25.3 – B)

V možnosti A) se vyskytuje pomnožné podstatné jméno (*játra*), slovo *vlasy* ani slovo *hejno* však neodpovídají žádné z uvedených definic.

V možnosti D) se vyskytuje hromadné podstatné jméno (*mužstvo*), slovo *nehty* ani slovo *boty* však neodpovídají žádné z uvedených definic.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 26–30

North Yungas Road – cesta smrti

Magnetem pro vyznavače adrenalinových zážitků je silnice spojující dvě bolivijská města. Nazývá se North Yungas Road. Silnice s přezdívkou cesta smrti vede po okraji strmého srázu. Ve směru od města La Paz se silnice vine v nadmořské výšce okolo 4 700 metrů, u města Coroico klesá na 1 200 metrů nad mořem.

North Yungas Road postavili ve 30. letech minulého století trestanci, mezi lety 1986 a 2006 byla mírně zmodernizována. Má prašný a nerovný povrch, místy je široká jen 3 metry. V tak úzkých úsecích je nemožné, aby se protijedoucí automobily vyhnuly. Musí se tedy couvat tak dlouho, než se jeden řidič dostane na širší část silnice. Za deště se na North Yungas Road také sesouvá půda. Přes zjevná rizika je ale tato komunikace hojně využívána místními dopravci i nebojácnými dobrodruhy.

Nerozvážná jízda po North Yungas Road se nevyplácí. Podle odhadů zde ročně při různých nehodách zemře až 300 lidí, do propasti se zde za stejnou dobu zřítí v průměru 25 aut. Mezi cestovateli se proto vedou spory, zda lze v autě zažít extrémnější chvíle než na bolivijské cestě smrti.

(ABC 21/2006, upraveno)

max. 2 body

26 Vypište z následujících vět základní skladební dvojice.

26.1 Magnetem pro vyznavače adrenalinových zážitků je silnice spojující dvě bolivijská města.

26.2 Přes zjevná rizika je ale tato komunikace hojně využívána místními dopravci i nebojácnými dobrodruhy.

Řešení

26.1 – podmět = **silnice**; přísudek = **je magnetem**

26.2 – podmět = **komunikace**; přísudek = **je využívána**

1 bod

27 Které z následujících tvrzení jednoznačně vyplývá z výchozího textu?

- A) Protože šířka silnice North Yungas Road nikdy nepřesáhne 3 metry, nemohou po ní auta jezdit obousměrně.
- B) Výstavba silnice North Yungas Road trvala o deset let déle než modernizace této silnice dokončená roku 2006.
- C) Každý rok se ze silnice North Yungas Road, která vede mezi městy Coroico a La Paz, zřítí do propasti 300 lidí.
- D) Po silnici North Yungas Road se mezi městem Coroico a městem La Paz překonává převýšení přes 3 000 metrů.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti D) dokládá následující úsek výchozího textu: *Ve směru od města La Paz se silnice vine v nadmořské výšce okolo 4 700 metrů, u města Coroico klesá na 1 200 metrů nad mořem.*

Tvrzení uvedená v možnostech A), B) a C) jsou prokazatelně nepravdivá:

- *Má prašný a nerovný povrch, místy je široká jen 3 metry. V tak úzkých úsecích je nemožné, aby se protijedoucí automobily vyhnuly.* → silnice North Yungas Road nepřesáhne 3 metry pouze v některých místech;

- *North Yungas Road postavili ve 30. letech minulého století trestanci, mezi lety 1986 a 2006 byla mírně zmodernizována.* → v textu je uvedeno, kdy byla silnice North Yungas Road postavena (30. léta 20. století, tzn. 1930–1939) a kdy byla modernizována (1986–2006), výstavba silnice tedy netrvala déle než modernizace silnice;
- *Podle odhadů zde ročně při různých nehodách zemře až 300 lidí, do propasti se zde za stejnou dobu zřítí v průměru 25 aut.* → v textu je uvedeno, jaký je podle odhadů maximální počet obětí při nehodách na silnici North Yungas Road (může zemřít 300 lidí, ale také méně) a kolik se ročně zřítí do propasti aut, souvislost mezi těmito různými údaji však v textu není zmíněna (navíc pokud by 300 lidí jelo v 25 autech, průměrný počet lidí v jednom autě je 12).

1 bod

28 Která z následujících vět je gramaticky správně a zároveň zachovává význam věty podtržené ve výchozím textu?

- A) Silnici přezdívané cesta smrti vede po okraji strmého srázu.
- B) Silnice přezdívané cesta smrti vede po okraji strmého srázu.
- C) Silnici vedoucí po okraji strmého srázu se přezdívá cesta smrti.
- D) Silnice vedoucí po okraji strmého srázu se přezdívají cesta smrti.

Zdůvodnění

- Věta uvedená v možnosti A) není gramaticky správně (*Silnici přezdívané cesta smrti vede po okraji strmého srázu.*), gramaticky správně je *Silnice přezdívaná cesta smrti vede po okraji strmého srázu.*
- Věta uvedená v možnosti B) není gramaticky správně (*Silnice přezdívané cesta smrti vede po okraji strmého srázu.*), gramaticky správně je *Silnice přezdívaná cesta smrti vede po okraji strmého srázu.*
- Věta uvedená v možnosti D) není gramaticky správně (*Silnice vedoucí po okraji strmého srázu se přezdívají cesta smrti.*), gramaticky správně je *Silnici vedoucí po okraji strmého srázu se přezdívá cesta smrti.* Posuzovaná věta ani nezachovává význam věty z výchozího textu: v textu se píše pouze o jedné konkrétní silnici (North Yungas Road), která vede po okraji strmého srázu a které se přezdívá cesta smrti, nikoliv o více silnicích.

1 bod

29 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje sloveso v trpném rodě?

Příklad věty se slovesem v trpném rodě: *Ve městě se staví nové divadlo.*

- A) mezi cestovateli se proto vedou spory
- B) než se jeden řidič dostane na širší část silnice
- C) za deště se na North Yungas Road také sesouvá půda
- D) ve směru od města La Paz se silnice vine v nadmořské výšce

Zdůvodnění

Sloveso v trpném rodě se vyskytuje pouze v úseku uvedeném v možnosti A): podmět zde není původcem děje (spory vedou cestovatelé).

V ostatních posuzovaných úsecích se vyskytují slovesa v činném rodě: podmět je zde původcem děje (*řidič se dostane; půda se sesouvá; silnice se vine*).

30 Které z následujících slov neobsahuje předponu?

- A) prašný
- B) zjevná
- C) povrch
- D) zážitek

Zdůvodnění

- Slovo *prašný* předponu neobsahuje: za kořen slova *praš-* je připojena přípona *ný-*.
- Slovo *zjevná* obsahuje předponu *z-*.
- Slovo *povrch* obsahuje předponu *po-*.
- Slovo *zážitek* obsahuje předponu *zá-*.